

1999.11.09.

Disputa

A tudósítások tükrében

Október 22-ére összehívtam lakásomra tucatnyi újságíró jelenlétében mindazokat, akik 1986-ban is eljöttek ide, hogy kétnapos konferencia keretei között tudományos igényrel vagy emlékezőn ünnepeljék a forradalom harmincadik évfordulóját. A tizenhárom évvel ezelőtt összegyűlt vendégsereg azóta egymással hadakozó táborokra hasadt. Nem gondoltam, hogy lakásom falai között az alkalom ihletésére ismét összeforr, ami a közös ellenség trónfosztása után szükségképpen szakadt szét, de azt azért reméltem, hogy legalább néhány vitás kérdésről civilizált formák közt megindul valami, amit akár dialógusnak is nevezhetünk. Sajnos csalatkoznom kellett reményeimben, mert abból a táborból, amelyet alkalmasabb szó híján jobboldalinak neveztek, egyedül Dénes János jött el.

Szerepléséről Nyíri János, a Magyar Nemzet tudósítója, a következőképpen számol be: „Dénes János szavait nagy türelmetlenséggel fogadták. A Kőbányai Gyógyszerárugyár munkástanácsának hajdani elnöke felidézte, hogy amit 13 éve mondott, az ma aktuálisabb, mint valaha: napjainkban is szükség van magyarságvédelemre. Disszonáns volt hallani a zsigeri nemtetszés moráját az egyetlen volt munkástanácsi vezető szavaira...” Csakhogy mondandóját Dénes János egyetlen érveléssel támasztotta alá: magyarságvédelemre szükség van, mert ha ez így megy tovább, akkor húsz év múlva Somogy megyében több lesz a cigány, mint a magyar. Erről a kitételről a tudósító nem számolt be, ehelyett felmászott az erkölcsbíró magas székébe: „A gondolat- és lelkiismereti szabadság bajnokai ismét rosszul vizsgáztak toleranciából, mint már oly sokszor az elmúlt tíz évben.” Mi voltunk tehát intoleránsak, mert nem tetszett nekünk a cigányozás. A „zsigeri nemtetszés moraja helyett” persze megkérdezhettük volna Dénestől, hogy miként akarja az általa vázolt fenyegető vést kiküszöbölni: a romák leöldöszése útján, vagy beérné humanista módon magtalanításukkal? Esetleg még humánusabb elüldözésükkel? Mi azonban nem erről akartunk beszélni, hanem a forradalomról, melynek hősei és áldozatai között egyébként romák is voltak szép számmal.

Nem Dénes János miatt írom e sorokat, hanem mert nyugtalanít a kérdés: külső nyomásra vagy belső késztetésre torzul el ennyire egy írással foglalkozó ember? Csakugyan nem zavarja, hogy könnyebben csípi nyakon, mint egy sánta kutyát? Tudnia kellett, hogy mintegy hetven ember, a jelen levő társaság minden tagja megjegyezte Dénes mondatát. Azt is tudnia kellett, hogy közülük néhányan elolvassák és tovább mesélik a tudósítását. Akkor hát miféle arcon pacskoló elismerés reményében mocskolta be önmagát és hivatását?

A Vasárnapi Hírek tudósítója, Szilas Zoltán másfajta meglepetéssel szolgál. Azt állítja, hogy szerintem egy dologban mindenki egyetértett: a forradalom „vérbe fojtásának felemelő, illetve gyalázatos eseménytörténete a Kádár-rendszer legitim voltát bizonyítja”. Kinézek az ablakon: sűrű ködök a Duna felett. A tudósító tehát azzal a bűvöletes gondolattal terheli meg a számlámat, hogy a forradalom vérbe fojtásának van felemelő eseménytörténete is. Ami pedig tudósításának lényegét illeti: én azt mondtam el megnyitó szavaimban, hogy Kádár „nyílt brutalitással hányt fittyet a legitimitás legelemibb követelményeinek”. Minden ellenzéki csoport egyetértett abban, hogy a Kádár-rendszer illegitim – ez volt a kiindulópontom. Miért fordította

ellenkezőjére félreérthetetlen felfogásomat Szilas? Benyomásom szerint az ő szövegét nem aljas indítékok torzították el, hanem a fogalmi gondolkodással járó nehézségek.

Szerencsére a Népszabadság október 25-én hiánytalanul közölte bevezető szavaimat, Szigethy András korrekt tudósításának kíséretében. Így hát könnyen védekezhettek az alantas és csacsi torzítások ellen. Csakhogy a két közlemény fölé a szerkesztői szeszély ezt az összefoglaló címet biggyesztette: '56-nak nincs mai üzenete. A Népszabadság tudósítója tehát megőrizte becsületét, a tükör mégis torzít. Beszédemben e cím alatt az olvasható, hogy a forradalom citoyenerkölcisége égetően időszerű ma, amikor „az úgynevezett közvélemény-formáló szabad értelmiség körében riasztó tempóban mobilizálódnak a kádárista beidegződések”. „A kádárista állam megbukott, de a kádárizmus pszichológiai reflexei töretlenek. Szerintem jelenleg a citoyenszellemiség ápolása a legidőszerűbb és legfontosabb ötvenhatos forradalmi hagyomány.” Ma persze gondolkodhat bárki úgy, hogy valamely történelmi esemény gazdaságpolitikai üzenetéhez képest erkölcsi üzenete érdektelen. Én azonban nem így gondolkodom, tehát okkal bosszant, hogy szavaimat ebben a szellemben értelmezik át.

EÖRSI ISTVÁN
Író